

О. В. Горняк
д.е.н., проф.

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО ІНСТИТУЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сучасний інституційний потенціал України формується в умовах агресивної війни Росії, яка супроводжується руйнуванням виробничої та соціальної інфраструктури, але при цьому відбуваються активні інтеграційні процеси, що свідчать про перспективи повоєнного розвитку України. В економічній літературі, на наукових конференціях і круглих столах науковці обговорюють головні напрями інституціоналізації соціально-економічного розвитку України. Йдеться перш за все про адаптацію «механізмів взаємодії між органами державної влади, місцевим самоврядуванням, бізнесом та інститутами громадянського суспільства» [1] з урахуванням досвіду розвинених країн.

У ході війни відбулися кардинальні зміни у діяльності усіх інститутів життєдіяльності суспільства, розпочинаючи з принципів організації соціально-політичної діяльності, переорієнтації економічної політики і закінчуючи суттєвими трансформаціями бізнесу, соціальної сфери та її механізмів. Це вимагає розробки нових підходів до управління економічними процесами в умовах війни. В той же час слід мати на увазі повоєнну відбудову України з тим, щоб інститути, сформовані у воєнний час, були придатні для повоєнного розвитку. У зв'язку з цим, важливого значення набуває досвід розвинених держав, що надає можливість сформувати ефективні організаційно-управлінські та фінансові інститути повоєнного відновлення. Своєрідними носіями інституційної пам'яті щодо відновлення економіки після війни, є міжнародні організації. Перш за все, це – МВФ, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Рада Європи, Центральноєвропейська ініціатива, Енергетичне співтовариство, ЮНІСЕФ та інші органи ООН.

Так, співпраця з МВФ надає можливість Україні отримати не лише фінансові ресурси зі спеціального адміністративного рахунку, але й консультаційну допомогу щодо їх використання, а також оцінки

фінансових потреб. Крім того, представники МВФ надають рекомендації щодо модернізації країни, забезпечення її безпеки у майбутньому, лібералізації дозвільних процедур, зниження податкового навантаження на економіку (диференціація ПДВ, зниження податків на працю, нівелювання митних бар'єрів). Слід відзначити, що деякі з цих рекомендацій в Україні активно впроваджуються.

Слід мати на увазі, що ці зміни суттєво обмежують соціальні видатки, але війна засвідчила, що соціальні програми не мають значення, якщо країна не може забезпечити оборону і захист населення від зовнішніх ворогів. Тому в сучасних умовах основні засоби забезпечення соціального захисту є збільшення видатків на оборону країни, включаючи розвиток підприємницької діяльності.

Повоєнний розвиток України передбачає використання різних інститутів, включаючи інститут громадських робіт. Його формування необхідно розпочати вже під час війни. Наразі цим займається в основному інститут волонтерства, який можна розглядати як елемент механізму виживання під час війни. Інститут громадських робіт має більш широкий контекст. Він передбачає і підтримку армії, і цивільного населення не лише в зоні воєнних дій, але й на всій території країни, включаючи відбудову інфраструктурних об'єктів, сортування і розподіл гуманітарної допомоги, роботу в аграрному секторі, будівництво тимчасового житла для переселенців. Так в подальшому в сферу громадських робіт будуть включати також відбудову деокупованих територій.

Суттєві зрушення повинні відбуватися у структурі економіки України, а значить і у структурній політиці держави. Державна підтримка експортоорієнтованих і бюджетоорієнтованих галузей і сфер сформувала сировинний характер економіки країни, що в сучасних умовах продукує відсталість і зниження темпів економічного розвитку. У період війни і відбудови економіки держава повинна стимулювати малий бізнес, заохочувати підприємців до інвестицій у стартапи та інноваційні проекти.

Серед міжнародних інститутів, які вже під час війни працюють на повоєнний розвиток України слід виділити Світовий банк та його організації. Наразі банк відкрив багатосторонній донорський трастовий фонд для сприяння передачі грантів від донорів (MDTF). Він сприяє передачі цільових фінансових грантів [1, с. 56–57].

Одним з найважливіших інститутів Групи Світового банку є Міжнародна фінансова корпорація (IFC), яка працює за таким напрямом як відновлення логістики, глобальна харчова безпека, проблеми переселенців і відновлення зруйнованого житла.

Інститут Енергетичного співтовариства, який створив Фонд енергетичної підтримки України, безпосередньо займається повоєнним відновленням української інфраструктури, перш за все енергетичної. Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) значно розширило грантові програми для українського бізнесу. Діяльність названих інститутів не лише забезпечує формування економічному розвитку України під час війни і повоєнний період, але й сприяє формування сучасних економічних інститутів в Україні, зміцненню інституційного потенціалу української економіки.

Список використаної літератури

1. Борщевський В., Засадко В., Матвеев С. Інституційні основи повоєнного відновлення України: як використати потенціал європейських та міжнародних організацій для прискорення процесу зближення з ЄС. DOI: [http://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-7\(14\)-51-62](http://doi.org/10.52058/2695-1592-2022-7(14)-51-62)
2. Болтян О. Як працювати підприємцю, якщо навколо війна? *Дзеркало тижня*. 2022. 22 березня. URL: <http://Zn.ua/ukr/business/juk-pratjuvati-pidprijemtsji-jakshchonavkolj-viyna.html>

V. A. Kasianova
c.p.-m.s., associate professor

IMPLEMENTATION TRENDS OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN THE UKRAINIAN EDUCATIONAL PROCESS

The war changed the conditions for the introduction of information and communication technologies in the Ukrainian educational process. Let's consider distance learning as a concrete example of massive application of digital technology in higher education.

According to the conclusions of a number of researchers, higher educational institutions in conditions of significant risks managed to form